

Mati.

(Piše J. E. Bogomil.)

I.

»Mati, naj grem še jaz.«
 »Kam boš hodil! Saj si še otrok. Pri železnici rabijo močnih ljudi.«
 »Ali doma nič ne zaslužim! Tisto pa veste, da denarja potrebujemo.«

»Peter, le doma bodi. Četudi bolj revno živimo, nič ne dé. Doma je le doma.«

»Vidite, mati, koliko drugi zaslužijo. Vidmarjev Tone je prinesel dvesto kron, Tomanov pa še več. Drugod se zasluži.«

»Če bi bil denar vse. Ali ti si še mlad, neizkušen. Bojim se zate, bojim se za tvojo dušo.«

»Mati, nič se ne bojte zame. Res nisem eden najboljših, ali vseeno...«

»Fant, ti še ne veš, kaj je tujina, ne veš, kaj je slaba tovarišija v tujini. Dobri mladeniči gredo od doma, nazaj pa pridejo — oh, kakšni, moj Bog!

»Ali jaz pojdem vseeno. Če pridejo drugi slabi nazaj, ali mislite, da moram jaz tudi. Z Bendačem sva že dogovorjena. Čez en teden gremo.«

»Če moraš iti, pa pojdi. Vedi pa, da to meni ni všeč. Skrbi me.«

Tako sta se pogovarjala Slakova mati in njen sin Peter, mladenič sedemnajstih let, ki je bil namenjen, da gre prvič v tujino, gor na Tirolsko h gradbi železnice.

V tujino! Kratka beseda, ali koliko bridkosti je že prizadela skrbnim staršem, koliko dobrih otrok je že pokopala, vrgla v dušni in telesni grob!

V tujino! Kako vabljava in mamljiva je ta beseda zlasti za mladega, neizkušenega človeka!

Slakov Peter se je odpravljal v tujino.

Tiho so minevali dnevi tistega tedna. Mati jih je prebila v solzah in jokanju in si je očitala, da se je prehitro vdala sinu. Peter je pa razmišljal v radosti in hrepenenju o tujini.

Slika za sliko mu je vstajala v duši. Pelje se z vlakom, gleda nove kraje, mesta in vasi, nove ljudi srečava, tujce po obrazu in po jeziku. Pa vse je lepše kakor doma! — V tujini dela in dela, denar pošilja deloma materi, deloma ga nalaga v hranilnici. Čimdalje bolj se množi njegovo premoženje. — Čez nekaj let se kot bogat mož vrača domov. Čisto nepričakovano pride in šele na domačem pragu ga sreča mati. Ne spozna ga. Čisto se je izpremenil. Sam jo mora nagovoriti. »Mati, vaš Peter! Ali me nič ne spoznate?« Mati ga z veseljem objame. »Oh, moj Peter! Da si le prišel!« In Peter ji pokaže, koliko je prihranil. In še večje veselje! Žal ji je, ker mu je branila. — Hitro se izve po vasi: Slakov Peter je doma. Pa tisočake je prinesel! Vse ga občuduje. — Kmalu pridejo zidarji. Stari koči so štetí

dnevi. Peter zida novo hišo, mogočno in prostorno, kakršne še nima nihče v vasi. V njej živi s svojo materjo srečno in zadovoljno...

Lepe slike, kajne! Da bi pač ne ostalo samo pri slikah! Da bi bilo kmalu vse živa resnica!

Dan odhoda...

Na kolodvoru v Kranju se zbirajo možje in mladeniči, vsi z istim namenom, da gredo v tujino iskat kruha ali bogastva ali pa obojega.

Semkaj spremlja mati svojega Petra. Doma mu je spravila vse potrebno v kovčeg. Položila je vanj tudi mašno knjižico in molek. V srce mu je pa položila doma in mu polaga še na potu polno lepih nauk. Skrbna mati! Niti trenutka ne more in noče opustiti, da ne bi poskrbela za sinov dušni blagor.

»Peter, z Bogom! Pa srečno hodi! In četudi nič ne prislužiš, ne bom se jezila. Vsak dan ti je hiša odprta, le pridi, kmalu pridi! Pa piši mi večkrat. Vse imaš v kovčegu, papir, kuverte, svinčnik, znamke, prav vse. Zato, da boš preje pisal. Pa na Boga nikar ne pozabi, veš, Peter! Pa vsak večer moli k svojemu angelčku varihu. Pa v čast Materi božji tisto molitev, ki sem te jo naučila. Pa ne pozabi tudi mene, svoje matere, ki bo doma zate molila in za teboj jokala, dokler se ne povrneš. Z Bogom, Peter.«

»Z Bogom, ljuba mati!«

Obema so solze zalile oči. Ločila sta se in se razšla, mati s konjičkom in z vozičkom in s skrbjo v srcu nazaj, sin z vlakom od doma v tujino za srečo, za bogastvom...

II.

Prvo nedeljo, ki jo je preživel Slakov Peter v tujini, je preživel na delu. Nekam čudno mu je bilo pri srcu, ko je prvič v svojem življenju, četudi neprostovoljno, prelomil zapoved Gospodovo.

»Ti, Jože,« je vprašal svojega tovariša, »ali bomo morali vsako nedeljo delati?«

»Ravno vsako ne. Vsako drugo nedeljo boš šele prost; tako je tukaj navada.«

»Čudna navada to! Doma smo hodili ob nedeljah v cerkev.«

»Saj tudi tukaj lahko greš. Samo potem boš šel nazaj na delo. Sem si prišel delat, ne pa molit.«

»Kakor da bi bile božje zapovedi samo za kmeta,« je rekel polglasno Peter in z neko notranjo nevoljo je vzdignil kramp in premetaval poleg ležečo lopato.

Ah, da bi že prišla druga nedelja! Takrat bo vrgel od sebe zamazane delavske cape, oblekel bo praznično obleko in zopet bo šel v cerkev. Teden se mu je zdel dolg za pol večnosti.

Ali tudi to nedeljo ni našel Peter tega, kar je iskal.

Nedelja v tujini! Petja cerkvenega — veselje mladega Petra — ne razume prav nič. Napevi neznani, pri pridigi ujame z največjim trudom tri besede: Jezus, Kristus, Marija. Ljudje v cerkvi pa sami tujci, nikogar ne pozna.

Celo nedeljo uhajajo Petru misli dol v domovino, pod domače snežnike. Kako drugačna, koliko lepša je nedelja ondi!

Mogočno se oglašajo cerkljanski farni zvon, skrivnostno in praznično doni njegov glas in hiti po prostrani ravnini od hiše do hiše in poleti v gore in povsod pove, da je danes dan Gospodov. Ljudje poslušajo njegov glas in ga umevajo. Odpravljajo se od doma, vseh pota drže na en kraj — v prijazne Cerklje, v veličastno hišo Gospodovo.

Ura bije tričetrt na deset.

Krasno ubrani zvonovi se oglase v zboru in javljajo, da je sedaj zadnji čas, da pohitiš v hišo božjo.

Služba božja se prične — služba božja v domovini. Srečni ljudje tam doli, ki lahko poslušajo petje v domačem jeziku, molijo v domačem jeziku, in duhovnik jim v domačem jeziku oznanjuje besedo božjo.

Popoldne vabi zopet zvon vernike v božji hram. Potem pa pohite fantje njegove starosti in še starejši v domače društvo, da se malo pogovore, malo razvedre in nasmejajo.

Toda nedelja v tujini! Ta je strašna, neznosna. Eno nedeljo se s krampom ali lopato v roki pripogibaš in priklanjaš zlatemu teletu — denarju, drugo nedeljo greš sicer v cerkev, a tam se zdiš zopet samemu sebi tujec med tujci.

O, ko bi mogel takoj poleteti kakor tiček čez vse gorske vrhove nazaj v domovino! Vsaj ob nedeljah bi to nad vse rad storil. Pa ne more, ne zna in si ne upa.

Ne more — pot je predolga. Preveč bi se utrudil. Z nikomur se ne more zgovoriti.

Ne zna; ne vé, odkod je prišel; ne zna povedati, kam bi rad; boji se, da bi morda zašel na napačno stran.

Ne upa si, kajti doma ga prav gotovo čaka sramota in zaničevanje:

»Ti si pa hitro dodelal. Se mi je zdelo, da bo tako,« ga bo porogljivo nagovoril sosed Kramar.

»Koliko si pa prinesel?« ga bo nagajivo vprašal Košarjev Janez.

Ubogi Peter!

Potr in slabe volje vstopi v borno barako.

»Peter, dolgčas ti je, kaj?« ga vpraša sočutno Bendač. »Molčiš? Nič naj te ne bo sram. Meni je bilo tudi tako, ko sem prišel prvič na tuje.«

»Oh!«

»Le čakaj, Peter, vse bo boljše. Začetek je bil pa še vselej in povsod težak.«

Peter se vsede za mizo in podpre glavo z rokama.

»Čakaj, Peter, da ne pozabim. Materi moraš pisati. Gotovo še nisi nič.«

»Eno razglednico sem pač že pisal, da vedo, kje sem.«

»Kaj bo to! Toliko kot nič. Kar piši! Saj vem, da so že v skrbeh zate.«

Nerodno pero je kmalu potem zaškripalo, in okorna Petrova roka je pisala prvo obširno poročilo o novem življenju med tujci.

»Da ne pozabim,« je silil vmes Bendač, »to tudi zapiši, da boš kmalu poslal prve denarje. Takih poročil so doma najbolj veseli.«

Ko je drugo jutro odhajal Peter na delo, je vzel s seboj pismo, da ga mimogrede oddá v poštno skrinjico. Še enkrat mu je naročil tisoč pozdravov za mater in za sestro. Pri srcu mu je bilo tako, da bi bil mesto pisma najrajši sam odšel proti domu. (Dalje.)

Ognjišče.

etdeset in še več let je bilo vzidano to ognjišče.

Vzidano? —

Dà, vzidano v prostorni kmetiški kuhinji. Čedna, prijazna kuhinja! Pobešena z vsakovrstno, snažno kuhinjsko posodo. Skozi okno se je videlo na prostrane travnike. Nikdar pa ni mislilo in slutilo to ognjišče, da mora odtod.

In vendar! V krasnem poletnem jutru, ko je že zgodaj zasijalo na nebu solnce, ko se je dvignil škrjanček iz orošene detelje, se je dogodilo nezaslišano: staro, zvesto ognjišče je moralo od hiše — brez doma.

Vendar tako zlahka to ni šlo. Bilo je težko, težko, in kakor se je videlo, tesno združeno z zidano steno. Ni se hotelo premakniti, ne omajati. Končno pa vendar! Kaj pač zmore mrtva stvar napram človeški moči? Pomagati si ni moglo ognjišče nič več. Prišli so štirje porastli, močni možje, porivali in majali, vzdigovali in vlekli, in še preden se je docela zavedelo ognjišče, so ga že imeli zunaj na prostem, na solncu.

A tam ni ostalo dolgo. Počili so se malo ti možje, si otrli pot raz čela in: na voz z ognjiščem. Zahreščalo je na vozu.

In staro, zavrženo ognjišče se je užalostilo. Ko je še zapazilo, da je vrhnja, železna plošča dobila pri porivanju razpoko, ga je tem huje zbolelo. Kako je bilo vendar še kljub svoji starosti vedno ponosno na nekdanjo čedno svojo vnanjost! A kaj misli sedaj na vnanjost v tem usodepolnem jutru, ko mora zapustiti domačijo! Posloviti se mora od ljudi, ki jim je služilo toliko let.

Težko je delo ognjišču slovo; a še težja in bridkejša se mu je zdela nehvaležnost in brezsrčnost ljudi, ki ga, v njihovi službi postarelega, sedaj odslavljajo. Staro železo, stara reč... Kako bridko! Mu li nihče ne privošči nazadnje še dobrega pogleda v slovo?... Tudi ona ne, gospodinja?...

Pač... res prihaja. Pozna njen korak. Pride k vozu, še nekaj let starejša od njega. Tiha, pridna, delavna ženica, ki je sleherni jutro zarana kurila ogenj na njem. Dan za dnem mu je bila družabnica ta gospodinja. Gotovo! Gospodinja se hoče brezdvomno posloviti od njega. Kako ga to gane! Zaplakal bi, a žerjavica, ki mu je neprestano polnila srce, mu je posušila že zdavnaj ves potok solzá.